

Razumkov
centre

Аналітична записка

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ГУМАНІТАРНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Ольга ПИЩУЛІНА

Провідний експерт соціальних та
гендерних програм

Київ 2022

РЕЗЮМЕ

Військова агресія Російської Федерації проти України викликала різке зростання гуманітарних потреб та гуманітарну кризу, наслідки якої для населення України є руйнівними. Гуманітарна ситуація в Україні дедалі стрімко погіршується, а в окремих містах сягає катастрофічних масштабів. Постачання базових товарів і послуг на значній частині території країни призупинилося, цивільне населення вимушено тікає від бойових дій. Географічні масштаби бойових дій є значними, агресор вдається до невибіркових обстрілів та свідомого ураження гуманітарних об'єктів. Подальше розширення конфлікту поглибить гуманітарні проблеми мільйонів українців.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України тип потреб та гуманітарної діяльності, необхідної у Донецькій та Луганській областях, змінився у зв'язку з новим масштабом бойових дій. Наразі посилення загрози безпеці торкається Києва,

великої території Донецької та Луганської областей, а також інших, «нових постраждалих» районів, включаючи, зокрема, Київську, Харківську, Херсонську, Миколаївську, Одеську, Сумську та Житомирську області.

Гостроту гуманітарних потреб потенційно посилюють низка факторів, зокрема:

- ✓ логістичні обмеження, коли налагоджені ланцюги поставок перестали працювати, зокрема закриті порти, відсутність авіасполучення, ризики, які супроводжують доставки автомобільним транспортом, що вимусило компанії з налагодженою логістикою швидко переорієнтувати свою діяльність;
- ✓ обмежений гуманітарний доступ до районів активних бойових дій, в тому числі забезпечення безпечного доступу для міжнародних гуманітарних організацій;

- ✓ численні екологічні ризики (обстріли або пожежі призводять до викиду небезпечних матеріалів, токсичного диму або хімічних речовин);
- ✓ ризики, пов'язані з мінами та вибухонебезпечними предметами-залишками війни
- ✓ погода, в тому числі суворі зимові умови.

Потреби у допомозі стрімко зростають, особливо у районах, де тривають бойові дії. Наразі більш ніж 12,8 мільйонів людей на території України потребують допомоги та захисту, у тому числі до 6-7 мільйонів осіб, які є внутрішньо переміщеними особами. Основною проблемою залишається забезпечення безпечного доступу до районів, де продовжуються бойові дії, в тому числі і для міжнародних гуманітарних організацій.

До особливо вразливих груп населення в умовах військового конфлікту належать люди похилого віку, люди з інвалідністю, які не можуть виїхати із небезпечних місць або залишаються в постраждалих районах, а також жінки та діти. Через умови воєнного стану, який триває, чоловікам віком від 18 до 60 років заборонено залишати країну, тому суттєвою проблемою стає розлучення сімей. Для жінок і дівчат, ще більше зростає ризик гендерно зумовленого насильства, включаючи сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. Зґвалтування, примусові шлюби, сексуальна експлуатація, торгівля людьми – на будь-якій території, де ведуться бойові дії, стають характерними видами злочинів.

Відповідно до даних Управління Верховного комісара з прав людини ООН, кількість загинлих мирних жителів з 24 лютого станом на червень перевищила кількість загинлих за останні вісім років. З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну зафіксовано 8 533 жертв серед цивільного населення країни: 3 942 убитих та 4 591 поранених. Реальні цифри, швидше за все, значно вищі. Більшість зареєстрованих жертв серед цивільного населення були викликані застосуванням вибухових речовин із великою площею поразки, включаючи обстріли з важкої артилерії та систем залпового вогню, а також ракетні та авіаційні удари.

Розрахунки показують, що з початку військової агресії в Україні пошкоджено, зруйновано або захоплено щонайменше 533 заклади освіти, 300 дитячих садочків, 196 медичних закладів, 129 заводів та підприємств, пошкоджено чи зруйновано 6 800 житлових будинків. Загальний обсяг пошкодженої/зруйнованої житлової нерухомості складає близько 26 млн кв метрів. Загальна сума прямих задокументованих збитків перевищує \$94,3 млрд або 2.7 трлн грн. і з кожним днем війни цей показник зростає. Прямі втрати економіки України на цей період через руйнування та пошкодження цивільної та військової інфраструктури зросли на майже \$4.5 млрд.

Атаки на об'єкти охорони здоров'я в Україні призводять до загибелі та поранення найбільш вразливих пацієнтів, зокрема жінок і дітей, а також медичного персоналу, руйнують життєво важливу інфраструктуру системи охорони здоров'я та примушують величезне число людей відмовлятися від медичної допомоги, не дивлячись на нагальну потребу в ній. Напади на заклади охорони здоров'я та медичних працівників безпосередньо впливають на можливості людей мати доступ до основних медичних послуг, особливо це стосується вразливих груп.

Суттєво погіршилося надання основних адміністративних та державних публічних послуг. Здатність місцевих органів влади підтримувати мінімальний рівень послуг суттєво обмежена, оскільки працівники виїхали або не мають доступу до робочих місць. Навіть якщо населення не страждає від бойових дій безпосередньо, воно стикається зі зменшенням обсягу послуг, перебоями або повним припиненням їх надання. Перебої та припинення надання основних послуг спричиняють мультисекторальні потреби. В містах, де ведуться активні бойові дії погіршується ситуація з водопостачанням, вивезенням відходів, охороною довкілля, транспортною інфраструктурою, телекомунікаціями, послугами охорони здоров'я, невідкладної допомоги, освіти, електроенергією та доступом до правосуддя. Ситуацію ускладнюють порушення роботи ринку та банківської системи.

Не дивлячись на те, що суспільство вже отримало досвід гуртування та самоорганізації, потреба в гуманітарній допомозі в Україні буде актуальною ще багато років. Це стосуватиметься багатьох регіонів, навіть

тих, які не постраждають від бойових дій, а лише приймають чи будуть приймати вимушених переселенців.

До пріоритетних заходів реагування слід віднести:

- ✓ Регулярний моніторинг та аналіз подій, потреб та аналіз заходів реагування;
- ✓ Регулярна звітність стосовно досягнутих результатів для створення більш якісної інформаційної основи для процесів прийняття рішень.
- ✓ Розроблення та випуск інформаційних продуктів, забезпечення збору та

використання даних з розбивкою за ознакою статі та віком з метою забезпечення більш якісного аналізу з урахуванням гендерних аспектів та дій.

- ✓ Підтримка своєчасного виділення та виплати ресурсів, що надається донорами, на найбільш критичні гуманітарні потреби та забезпечення регулярного моніторингу фінансування,
- ✓ Підвищення обізнаності та посилення підтримки для гуманітарної спільноти метою розширення оперативної спроможності та гарантування безперешкодного гуманітарного доступу.

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ГУМАНІТАРНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Війна, викликана вторгненням Російської Федерації в Україну, викликала негайне та різке зростання гуманітарних потреб. Гуманітарні наслідки для населення України руйнівні, оскільки постачання базових товарів і послуг на територіях, де здійснюються бойові дії, призупинилося, а цивільне населення вимушено тікає від бойових дій. З одного боку, люди вимушені полишати свої домівки, з іншого — мільйони опинилися замкненими у районах інтенсивних бойових дій. Географічні масштаби бойових дій є великими, обстріли — невідбирковими. Подальше розширення конфлікту поглибить гуманітарні потреби мільйонів українців.

Гуманітарні потреби людей на непідконтрольній уряді України території в період до лютого 2022р.

Криза на сході України, триває з 2014р., і призвела до зростання гуманітарних потреб

в країні. Станом на початок лютого 2022р. за оцінками ООН, близько 2,9 мільйона людей потребувало гуманітарної допомоги¹ (наприклад, для отримання продовольства, житла чи медичних послуг), ще до останньої ескалації насильства. В основному це були люди, які постраждали в результаті подій на сході України і проживали на територіях, які непідконтрольні уряду до 24 лютого 2022р. (відповідно до національного законодавства, такі території визначені як тимчасово окуповані території Донецької та Луганської областей).

На підконтрольній уряду території гострота потреб була нижчою, особливо у населених пунктах, розташованих на відстані від «лінії розмежування», відповідно менша кількість людей потребувало гуманітарної допомоги. Нижча гострота потреб частково пояснюється підтримкою, яку надає уряд України, громадянське суспільство та міжнародні

¹ Екстрене Звернення Україна. <https://ukraine.un.org/uk/174703-ekstrene-zvernennya-ukrayina>

організації. Найбільш гострі гуманітарні потреби було зафіксовано в районах, розташованих поблизу «лінії розмежування», де тривалий час здійснювалися активні бойові дії. Літні люди, інваліди, сім'ї, очолювані жінками, та діти особливо вразливі через їхню обмежену мобільність, постійний вплив обстрілів, а також економічні проблеми.

На непідконтрольній уряду України території (НУУТ) гуманітарні потреби залишалися гострими та погіршувались. Останнім часом жителі непідконтрольної території найбільше постраждали від обмежень на пересування через «лінію розмежування» через непропорційні обмеження COVID-19, що були запроваджені на непідконтрольній території. Це призвело до збільшення кількості людей, які перетинали кордон із Російською Федерацією. Проте стійкість найбільш уразливих груп населення з обох боків «лінії розмежування» вичерпалася, що призвело до зростання залежності від гуманітарної допомоги.

ООН восьмий раз представляє План допомоги постраждалим від конфлікту на сході України. Наприкінці 2021р. агенціями структури ООН розроблено План гуманітарного реагування (ПГР) (*Humanitarian Response Plan*) на 2022р², який передбачав надання допомоги для 1,8 мільйонам постраждалих осіб³. У плані на 2022р. було передбачено діяльність з надання допомоги у сфері освіти, постачання населення продуктами харчування, забезпечення їх соціальною допомогою, послугами у сфері санітарії та житлом. Для реалізації цього плану було потрібно 190 мільйонів доларів⁴.

ПОТРЕБИ ПЛАНУ ГУМАНІТАРНОГО РЕАГУВАННЯ НА 2022р. ⁵			
Потребують допомоги	Цільові групи	Потреби	Оперативні партнери, кількість
2,9 млн	1,8 млн	\$190 млн	119

Переважна більшість із 1,8 мільйона осіб, які потребували гуманітарної допомоги, проживали у двох потерпілих від конфлікту областях – Луганській та Донецькій:

✓ 750 000 осіб на непідконтрольній уряду України території, що становить 43% від загальної кількості цільових груп.

✓ 981 000 осіб проживають у Донецькій та Луганській областях на підконтрольній уряду території, що становить 56% від загального показника.

Важливо відзначити, що цільовий показник підконтрольній уряду території (981 000) включає 120 000 ВПО, які постійно проживають у Донецькій та Луганській областях. 24 000 осіб – це ВПО, які постійно проживають в інших областях України, що становить близько 1 відсотка від загального цільового показника.

Серед найбільш уразливих – літні люди, які становлять 32% громадян, яким передбачено надати допомогу у 2022р., а також діти із вразливих сімей, які становлять 14%. Важливо відзначити, що заходи із допомоги також спрямовані на задоволення критичних потреб 225 000 осіб з обмеженими можливостями⁶.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України тип потреб та гуманітарної діяльності, необхідної у Донецькій та Луганській областях, змінився у зв'язку з новим масштабом бойових дій.

Наразі посилення загрози безпеці відноситься до території Донецької та Луганської областей, а також до інших, «нових постраждалих» районів, включаючи, зокрема, Київську, Харківську, Запорізьку, Херсонську, Миколаївську, Одеську, Сумську та Житомирську області.

² Ukraine – Humanitarian Response Plan 2022 (February 2022) [EN/UK] – Ukraine | ReliefWeb <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-plan-2022-february-2022-enuk>.

Стратегический план на 2022-2015 pp. Программа развития ООН. <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2021-09/UNDP-Strategic-Plan-2022-2025-RU.pdf>.

³ Екстрене звернення . Україна. Цикл гуманітарних програм. Березень – травень 2022р. <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022-UK.pdf>.

⁴ В этом году в международной помощи нуждаются 2,9 млн жителей Украины | Новости ООН (*un.org*). Новости ООН. https://news.un.org/ru/story/2022/01/1417412?utm_source=UN+News+-+Russian&utm_campaign=dfc32c36e4-EMAIL_CAMPAIGN_2022_01_25_01_00&utm_medium=email&utm_term=0_6a23d2f3b7-dfc32c36e4-107941861.

⁵ Ukraine – Humanitarian Response Plan 2022 (February 2022) [EN/UK] <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-plan-2022-february-2022-enuk>.

⁶ Ukraine – Humanitarian Response Plan 2022 (February 2022) [EN/UK] <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-humanitarian-response-plan-2022-february-2022-enuk>.

Фактори, що посилюють гуманітарні потреби в Україні

Гостроту гуманітарних потреб потенційно посилюють низка факторів, зокрема:

- ✓ логістичні обмеження, коли налагоджені ланцюги поставок перестали працювати, зокрема закриті порти, відсутність авіасполучення, ризику, які супроводжують автодоставки, що вимусило компанії з налагодженою логістикою переорієнтувати свою діяльність. Волонтерам та усім, хто активно включився в допомогу Україні в гуманітарній сфері, необхідно налагоджувати логістичні процеси вперше.
- ✓ обмежений гуманітарний доступ до районів активних бойових дій, в тому числі забезпечення безпечного доступу для міжнародних гуманітарних організацій.
- ✓ численні екологічні ризики (обстріли або пожежі призводять до викиду небезпечних матеріалів, токсичного диму або хімічних речовин)
- ✓ ризики, пов'язані з мінами та вибухонебезпечними предметами-залишками війни
- ✓ погода, в тому числі суворі зимові умови.

Людські втрати

Відповідно до звіту Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ), станом на 23 травня, з початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну зафіксовано 8 533 жертв серед цивільного населення країни: 3 942 убитих, включаючи 258 дітей і 4 591 поранених⁷. УВКПЛ зазначає, що реальні цифри, швидше за все, є значно вищими.

У Донецькій та Луганській областях: 3 846 жертв (1 897 убитих та 1 949 поранених). На території, контрольованій урядом: 3 254 жертви (1 781 убитий та 1 473 поранених). На території, контрольованій пов'язаними з Росією збройними формуваннями: 592 жертви (116 убитих та 476 поранених). В інших

регіонах України (місто Київ, а також Черкаська, Чернігівська, Харківська, Херсонська, Київська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Запорізька, Дніпропетровська, Полтавська, Рівненська, Вінницька та Житомирська області), які на момент виникнення втрат перебували під контролем уряду: 3480 жертв (1644 вбитих і 1836 поранених).

Більшість зареєстрованих жертв серед цивільного населення були викликані застосуванням вибухових речовин із великою площею поразки, включаючи обстріли з важкої артилерії та систем залпового вогню, а також ракетні та авіаційні удари. УВКПЛ вважає, що реальні цифри значно вищі, оскільки отримання інформації з деяких місць, де йшли інтенсивні бойові дії, затягнулося, і багато повідомлень ще не підтверджено. Це стосується, наприклад, Маріуполя (Донецька область), Ізюма (Харківська область) та Попасної (Луганська область), де, як стверджується, є численні жертви серед цивільного населення.

Відповідно до даних Управління Верховного комісара з прав людини ООН кількість загиблих мирних жителів з 24 лютого станом на травень перевищила кількість загиблих за останні вісім років.

Оцінка потреб в гуманітарній допомозі

Потреби допомоги стрімко зростають, особливо у районах, де тривають бойові дії. У березні 2022р. ООН прогнозувала, що 18 мільйонів людей в Україні постраждають

⁷ Ukraine situation: Flash Update #14 <https://data.unhcr.org/en/documents/details/93039>.

від конфлікту в 2022р.⁸. Більш ніж 12,8 мільйонів людей⁹ на території України потребують допомоги та захисту – це четверта частина населення України, у тому числі до 6,7 мільйона осіб, які, за прогнозами ООН, будуть внутрішньо переміщеними особами. 6 мільйонів людей з тих, які мають найнагальніші гуманітарні потреби, отримують допомогу за рахунок ресурсів Управлінням ООН з координації гуманітарних справ¹⁰. Серед них 2,1 млн внутрішньо переміщених осіб, яким буде надано допомогу протягом початкового періоду (перші три місяця активної фази бойових дій).

До тих хто потребує допомоги входять¹¹:

- ✓ 12 мільйонів осіб, які потребують підтримки для отримання доступу до води, санітарії та гігієни після їх переміщення та пошкодження інфраструктури;
- ✓ 5,2 мільйона осіб, які потребують житла та непродовольчих товарів через пошкодження інфраструктури, включаючи енергетичні мережі;
- ✓ 2,3 мільйона осіб, які потребують продовольчої допомоги у зв'язку з переміщенням населення та впливом конфлікту на сільське господарство. конфлікту сільському господарстві.

Основною проблемою залишається забезпечення безпечного доступу до районів, де продовжуються бойові дії, в тому числі і для міжнародних гуманітарних організацій.

Значна частина постраждалого населення не залишає свої домівки, що створює для них істотну загрозу для життя, ускладнює задоволення щоденних потреб та доступ до гуманітарної допомоги. Значна кількість громадян опиняється в районах бойових дій, і відповідно потребує допомоги за основними речами, такими як матеріали для відновлення будинків, одяг, паливо, продукти харчування, медична допомога та соціально-правовий захист.

Не дивлячись на те, що суспільство вже отримало досвід гуртування та самоорганізації, потреба в гуманітарній допомозі в Україні буде актуальною ще багато років. Це стосуватиметься багатьох регіонів, навіть тих, які не постраждають від бойових дій а лише приймають чи будуть приймати вимушених переселенців.

Вразливі групи населення

Під час збройних конфліктів уразливі групи – жінки, літні люди, діти, біженці, частіше стають жертвами порушення прав людини.

⁸ Ukraine Flash Appeal (March – May 2022) [EN/UK/RU] <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-flash-appeal-march-may-2022-enukru>.

⁹ Екстрене звернення . Україна. Цикл гуманітарних програм. Березень – травень 2022р. <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022-UK.pdf>.

¹⁰ Екстрене звернення . Україна. Цикл гуманітарних програм. Березень – травень 2022р. <https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Ukraine%20Flash%20Appeal%202022-UK.pdf>.

¹¹ Ukraine crisis 2022: Aid and refugees. House of Commons. Parliament UK. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9467/>.

¹² Станом на початок травня 2022р.

До особливо вразливих груп належать люди похилого віку та люди з інвалідністю, які не можуть виїхати із небезпечних місць або залишаються в постраждалих районах. Вони наражаються на небезпеку, стикаються з труднощами щодо задоволення основних потреб та отримання доступу до гуманітарної допомоги.

У Донецькій та Луганській областях більшість уразливого населення становлять люди похилого віку, які, згідно з демографічними показниками регіону та пов'язаними факторами вразливості, становлять понад 30% людей¹³, що потребують допомоги (найвища частка порівняно з іншим глобальними надзвичайними ситуаціями).

Серед інших уразливих груп – особи з інвалідністю, жінки та діти. Через умови воєнного стану, який триває, чоловікам у віці від 18 до 60 років заборонено залишати країну. Є багато фактів розлучення сімей.

Гендерно зумовлене насильство. Для жінок і дівчат, які вже були вразливі до різних форм гендерно зумовленого насильства, як-от сексуальні послуги за винагороду, секс заради виживання, сексуальна експлуатація та наруга, ще більше зростає ризик гендерно зумовленого насильства, включаючи сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом. Зґвалтування, примусові шлюби, сексуальна експлуатація, торгівля людьми – на будь-якій території, де ведуться бойові дії, стають характерними видами злочинів.

Руйнування і пошкодження цивільної інфраструктури та житлових будинків

Майже вісім років конфлікту вже завдали значної шкоди системам і службам у постраждалих районах, причому потреби були особливо виражені на непідконтрольних уряду територіях та вздовж «лінії розмежування». Ще до ескалації відсутність доступу до транспорту, погана інфраструктура та комунікації, а також децентралізація соціальних та адміністративних послуг створювали додаткові проблеми для доступу людей до

державного соціального захисту, особливо в районах, якими керує цивільно-військові адміністрації.

У березні 2022 р. Програма розвитку ООН (ПРООН), посилаючись на оцінки уряду України, оцінила збитки від руйнації інфраструктури, будівель, доріг, мостів, лікарень, шкіл та інших матеріальних активів з початку бойових дій на \$100 млрд¹⁴. Війна призвела до того, що 50% українських підприємств повністю закрилися, а інша половина змушена працювати набагато нижче за свої можливості.

Відповідно до розрахунків Київської школи економіки (*KSE Institute*), з початку військової агресії Росії 24 лютого в Україні пошкоджено, зруйновано або захоплено щонайменше 533 заклади освіти, 300 дитячих садочків, 196 медичних закладів, 129 заводів та підприємств. За оцінками Міністерства розвитку громад і територій, пошкоджено чи зруйновано 6 800 житлових будинків. Загальний обсяг пошкодженої/зруйнованої житлової нерухомості складає близько 26 млн кв метрів.

На початок травня 2022р. загальна сума прямих задокументованих збитків інфраструктури за оцінками Міністерства інфраструктури перевищила \$94,3 млрд або 2.7 трлн грн. і з кожним днем війни цей показник зростає¹⁵. Прямі втрати економіки України на цей період через руйнування та пошкодження цивільної та військової інфраструктури зросли на майже \$4.5 млрд.¹⁶

Загалом з початку війни Росії проти України пошкоджено, зруйновано або захоплено щонайменше 195 заводів та підприємств, 231 медичних заклади, 543 дитсадки, 295 мостів та мостових переходів, 151 об'єкт складської інфраструктури. Крім того, за час війни пошкоджено чи зруйновано щонайменше 97 релігійних та 144 культурних об'єктів. Внаслідок бойових дій пошкоджено, зруйновано або захоплено щонайменше 23,8 тис кілометрів доріг, 33,7 млн квадратних метрів житлового фонду. Крім того, внаслідок війни постраждали щонайменше 54

¹³ Огляд гуманітарних проблем та ПГР 2022р.

¹⁴ The Development Impact of the War in Ukraine: Initial projections [EN/UK] <https://reliefweb.int/report/ukraine/development-impact-war-ukraine-initial-projections-enuk>.

¹⁵ Ми змушені оперативно перебудувати нашу логістичну систему, – Олександр Кубраков. Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/news/perebudova-logistiki-v-umovah-vijni-u-fokusi-mizhnarodnoyi-konferenciyi-yevropa-karpat>.

¹⁶ Загальна сума прямих задокументованих збитків інфраструктури становить майже \$92 млрд. 3 травня 2022. <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zadokumentovanih-zbitkiv-infrastrukturi-stanovit-mayzhe-92-mlrd/>.

адміністративних будівель, 289 автомобільних та 41 залізничного мостів, 10 військових аеродромів, 8 аеропортів та 2 порти.¹⁷

Зокрема, за оцінками KSE, станом на 2 травня прямі втрати підприємств (активів, складів) від війни вже складають близько \$10 млрд¹⁸.

В результаті повномасштабного вторгнення Росії близько 800 тисяч українців втратили житло.

Найбільше руйнувань зафіксували у Донецькій, Харківській, Київській, Чернігівській областях. Близько 200 тис. українців вже подали заявки на отримання компенсації через зруйноване житло¹⁹.

Руйнування закладів медичної сфери

Війна суттєво вплинула на систему охорони здоров'я в Україні яка перебуває під значною напругою. Служби екстреної медичної допомоги та соціальних послуг стикаються зі значним навантаженням, доступ людей до медичної допомоги обмежений через військову небезпеку.

Більшість лікарень працюють у скороченому режимі, потрапити до необхідного спеціаліста вдається далеко не всім. Внаслідок масової міграції населення порушена медична логістика, тобто шлях від сімейного лікаря до профільного фахівця. Отримати послугу можливо переважно в режимі онлайн або у медичному чаті.

Спільна заява ВООЗ, ЮНІСЕФ, UNFPA²⁰ наголошує на тому, що атаки об'єктів охорони здоров'я в Україні призводять до загибелі, поранення найбільш вразливих пацієнтів, зокрема жінок і дітей, а також медичного персоналу, руйнують життєво важливу інфраструктуру системи охорони здоров'я та примушують величезне число людей відмовлятися

від медичної допомоги, не дивлячись на нагальні потреби в ній.

З початку повномасштабної війни в Україні за період з 24 лютого по 18 березня 2022р. було підтверджено загалом 62 напади на медичні установи та медперсонал, внаслідок яких загинуло 15 осіб та 37 отримали поранення, що задокументовано у Системі моніторингу за нападами на охорону здоров'я ВООЗ²¹. Обстріляно 135 лікарень та пошкоджено 43 машини швидкої допомоги, ВООЗ підтвердила 49 нападів на лікарні та дев'ять на медичні транспортні підрозділи. Повністю зруйновано сім лікарень та пошкоджено 104. Внаслідок обстрілів загинули шість медичних працівників. Найбільш критична ситуація з медичною допомогою склалася в Маріуполі, Харкові, а також у регіонах Донецької та Луганської агломерації.

Напади на заклади охорони здоров'я та медичних працівників безпосередньо впливають на здатність людей мати доступ до основних медичних послуг – особливо жінок, дітей та інших уразливих груп. Медично-санітарні потреби вагітних жінок, породіль, дітей молодшого віку та людей похилого віку зростають, а насильство обмежує доступ до допомоги. В Україні народилося більше 4000 дітей, а найближчим часом очікується пологи у 80 000 українських жінок. Кисень і медикаменти, в тому числі для лікування ускладнень вагітності, стрімко закінчуються.

Загалом, система охорони здоров'я України відчуває суттєве навантаження, а її колапс матиме руйнівні наслідки.

Обмеження рівня надання послуг

У зв'язку з воєнним станом на всій території країни урядом було призупинено строки надання адміністративних та державних публічних послуг. Фактично надання адміні-

¹⁷ Ми змушені оперативнo перебудувати нашу логістичну систему, – Олександр Кубраков. Урядовий портал. <https://www.kmu.gov.ua/news/perebudova-logistiki-v-umovah-vijni-u-fokusi-mizhnarodnoyi-konferenciyi-yevropa-karpat>.

¹⁸ Фіксація втрат про пошкоджені, зруйновані та захоплені підприємства здійснюється як на основі мікроданих – свідчень про втрати конкретних підприємств, що збирались з 1) публічних джерел; 2) подавались безпосередньо підприємствами через веб-сайт проекту «Росія заплатить»; 3) відповіді підприємств на спеціальний опитувальник, розроблений та розісланий підприємствам-членам найбільших бізнес-асоціацій в рамках проекту. Обрахунок зафіксованих втрат здійснюється на основі даних фінансової звітності. <https://damaged.in.ua>.

¹⁹ Скільки українців втратили житло через війну та як зареєструвати пошкодження. <https://polemika.com.ua/ekonomika/2022/07/03/124770/>.

²⁰ Спільна заява UNICEF, UNFPA, ВООЗ щодо атак на систему охорони здоров'я в Україні <https://ukraine.unfpa.org/uk/14756?msclkid=ec46a6cccbc011eca92b6f19d44fafa6>.

²¹ Украина: основная проблема на гуманитарном направлении – безопасный доступ в районы боевых действий | Новости ООН (un.org) <https://news.un.org/ru/story/2022/03/1420382>.

стративних послуг у Центрах надання адміністративних послуг (ЦНАП) було призупинено з першого дня повномасштабного вторгнення²². Адже більшість послуг, що надаються у ЦНАП, – це послуги, які делеговані органам місцевого самоврядування державою, і потребують виконання дій у відповідних державних реєстрах. Робота всіх цих реєстрів з 24 лютого 2022р. була призупинена. Тому й мешканці громад, і самі працівники ЦНАП потрапили у форс-мажорну ситуацію неможливості працювати не тільки з питанням безпосереднього надання адміністративних послуг, а й з наданням будь-яких роз'яснень тим, хто звертався у ЦНАП.

Органи місцевого самоврядування надаватимуть адміністративні послуги та видаватимуть дозвільні документи за можливості. Здатність місцевих органів влади підтримувати мінімальний рівень послуг серйозно обмежена, оскільки значна частина працівників виїхали або наразі не мають доступу до робочих місць. Навіть якщо непереміщене населення не страждає від бойових дій безпосередньо, воно стикається зі зменшенням обсягу послуг, перебоями або повним припиненням надання таких послуг.

Місцеві органи влади надають послуги соціального захисту на межі своїх можливостей. Порушення у наданні основних послуг, а також значні пошкодження інфраструктури та економічні втрати не тільки погіршують існуючу гуманітарну ситуацію, але й породжують нові критичні гуманітарні потреби, які необхідно негайно задовільняти.

Перебої в наданні та припинення надання основних послуг спричиняють мультисекторальні потреби. В містах, де ведуться активні бойові дії погіршується ситуація з водопостачанням, вивезенням відходів, охороною довілля, транспортною інфраструктурою, телекомунікаціями, послугами охорони здоров'я, невідкладної допомоги, освіти, електроенергією та судовою системою. Ситуацію погіршує порушення роботи ринку та банківської системи. З продовженням військової операції та погіршення безпекової ситуації порушені на тривалий період ланцюги постачання.

Особливо гострими проблемами у перші тижні початку активної фази війни стали:

- ✓ встановлення особи при втраті усіх документів і одночасному закритті чутливих реєстрів (зокрема, демографічного) та припиненні роботи підрозділів ДМС;
- ✓ тимчасові перебої у роботі застосунку «Дія»; швидка динаміка інформації щодо використання й оновлення застосунку, про яку громадяни могли дізнаватися із запізненням;
- ✓ зупинення роботи всіх державних реєстрів, що фактично зупинило надання всіх послуг, які здійснюються за допомогою цих реєстрів (реєстрація бізнесу, нерухомості, авто і т.д.), тобто найпопулярніших адміністративних послуг;
- ✓ проблеми з наданням однієї з наймасовіших груп послуг – реєстрація/декларування місця проживання, що мало вплив і на (не)можливість надання інших послуг або суттєво утруднило їх надання;
- ✓ неможливість надання ЦНАП більшості послуг, які були «прив'язані» до державних реєстрів та/або, адміністративних центрів комунікації та консультування, гуманітарними штабами та точками входу для ВПО і нових послуг.

Реєстрація актів цивільного стану. Ці послуги мають найбільший попит серед громадян, вони пов'язані з такими життєвими подіями як народження, смерть, шлюб тощо. У разі втрати громадянами окремих документів, актуальними є послуги з отримання повторних будь-яких свідоцтв. Отже, доступ до цих послуг має бути забезпечено державою. Проте, з дня запровадження воєнного стану було відключено всі державні реєстри. Доступ до Державного реєстру актів цивільного стану громадян був призупинений²³. Таким чином, на всій території країни органи місцевого самоврядування

²² Постанова КМУ «Деякі питання реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб», №165 від 28.03.2022р. <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-realizaciyi-prav-svobod-i-zakonnih-interesiv-fizichnih-ta-yuridichnih-osib-165-280222>.

²³ Уряд призупиняє строки надання адміністративних послуг. Адміністративні послуги. <https://auc.org.ua/novyna/uryad-pryzupnyuaye-stroky-nadannya-administrativnyh-poslug>. Постанова КМУ №165 «Деякі питання реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб» від 28 лютого 2022р.

надаватимуть адміністративні послуги та видаватимуть дозвільні документи «за можливості».

Так Міністерство цифрової трансформації повідомило, що наразі комплексна адміністративна послуга «Малятко недоступна»²⁴. Втім, **недоступність цієї комплексної послуги не стала критичною через можливість доступу до окремих послуг, що входять до її складу, зокрема послуг з реєстрації народження, призначення державних допомог. Зареєструвати народження дитини під час воєнного стану можна в будь-якому відділі державної реєстрації актів цивільного стану, який наразі працює.**

Паспортні послуги. Чимало громадян України втратили або не мають доступу до документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України чи спеціальний статус. Державна міграційна служба тимчасово призупинила роботу усіх власних інформаційних систем²⁵. Через це й деякі цифрові документи у застосунку «Дія» певний час могли бути недоступними. З 24 лютого 2022р. повністю призупинено роботу всіх територіальних органів та підрозділів ДМС. Але вже з 15 березня розпочали відновлювати свою роботу ті територіальні підрозділи ДМС, які знаходяться в безпечних районах, де не ведуться активні бойові дії.

Реєстрація місця проживання. Від початку воєнного стану органи місцевого самоврядування не здійснювали реєстрацію/декларування місця проживання (за винятком окремих громад, де здійснювали зняття з реєстрації померлих осіб)²⁶. Це відбувається у зв'язку із обмеженням доступу до єдиних та державних реєстрів і обмеженням обміну даними між ними. Також реалізація чинного відповідно до законодавства алгоритму декларування/реєстрації місця проживання є надзвичайно складною що в умовах

військового стану є технічно й логістично неможливою. Це негативно впливає на реалізацію громадянами їх прав і законних інтересів, а також ускладнює виконання органами влади своїх повноважень. Послуги декларування/реєстрації місця проживання фізичних осіб досі зупинені, що унеможливорює повноцінну реєстрацію і ВПО. Відповідно до статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», військовоє командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) можуть самостійно або із залученням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, в тому числі військовоє командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) самостійно або із залученням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування приймає рішення про запровадження заборони або обмеження на вибір місця перебування/проживання осіб, яке негайно доводять до відома населення через ЗМІ²⁷.

Соціальні адміністративні послуги. Відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» в країні зупинено доступ та обмін даними між інформаційними системами, які використовувались органами соціального захисту для ухвалення рішень з призначення державних соціальних допомог, компенсацій та житлових субсидій. Це ускладнило реалізацію повноважень органів соціального захисту²⁸.

Реєстрація бізнесу та нерухомості. До травня 2022р. було тимчасово заблоковано доступ до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських

²⁴ «Малятко». <https://guide.dii.gov.ua/view/kompleksna-posluha-iemaliatko-b67bcfd2-2939-4365-b53b-96d25800e6e8>.

²⁵ Інформація Державної міграційної служби щодо найчастіших запитань стосовно паспортного документа. Уряжови портал 15. Квітня 2022р. <https://www.kmu.gov.ua/news/informaciya-derzhavnoi-migracijnoi-sluzhbi-shchodo-najchastishih-zapitan-stosovno-pasportno-dokumenta>.

²⁶ Постанова КМУ від 07.02.2022 №265 Деякі питання декларування і реєстрації місця проживання та ведення реєстрів територіальних громад Порядок декларування та реєстрації місця проживання діє з 14.03.2022. <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-deklaruvannya-i-reyestraciyi-miscya-prozhivannya-ta-vedennya-reyestriv-teritorialnih-gromad-265>, <https://www.kadrovik01.com.ua/news/7527-uryad-zatverdiv-poryadok-deklaruvannya-ta-restrats-mstsya-projivannya>.

²⁷ Місцеве самоврядування під час воєнного стану. Асоціація міст України. <https://auc.org.ua/novyna/misceve-samovryaduvannya-pid-chas-voyennogo-stanu>.

²⁸ Постанова КМУ від 07 березня 2022р. №214 «Деякі питання надання державної соціальної допомоги на період введення воєнного стану» <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-nadannya-derzhavnoi-socialnoi-dopomogi-na-period-vvedennya-voyennogo-stanu-214>.

об'єднань²⁹. З часом обмеженій кількості державних реєстраторів, включених до Переліку, визначеного Мініюстом, надано можливість надавати лише окремі адміністративні послуги у сфері державної реєстрації бізнесу. Надання послуг з державної реєстрації нерухомості відновлено з травня, але також діє з обмеженнями.

Реєстрація транспортних засобів. Внаслідок високих безпекових ризиків, а також закриття роботи установ Головного сервісного центру МВС і закриття відповідного реєстру, до середини березня 2022р. були зупинені реєстраційні послуги щодо транспортних засобів³⁰. Отримання, обмін, виготовлення дублікату посвідчень водія також були неможливі. Окрім того, актуальною є потреба зняття з обліку транспортних засобів, які були знищені або пошкоджені без можливості їх відновлення внаслідок обстрілів, або були викрадені загарбниками. Також зняття з обліку підлягають транспортні засоби, що були зареєстровані за юридичними особами та/або фізичними особами, які були мобілізовані для потреб ЗСУ³¹, та в подальшому були знищені або стали непридатними внаслідок їх використання у військових діях.

Забезпечення продуктами харчування в містах де здійснюються бойові дії

Продовольча безпека. Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО) попередила, що у трьох із десяти областей України існують проблеми із продовольчою безпекою. Ще на 11% території, частково зруйнованої бойовими діями, дефіцит продовольства, за прогнозами, виникне протягом двох місяців. Від відсутності продовольчої безпеки найбільше страждають сільські та віддалені від великих міст громади. У зв'язку з цим ФАО оголосила про

початок надання допомоги українським фермерам у обробці полів, порятунку худоби та виробництві продуктів харчування. ООН планує також надати екстрену грошову підтримку найбільш незахищеним сім'ям та категоріям громадян, насамперед – жінками, людям похилого віку та інвалідам.

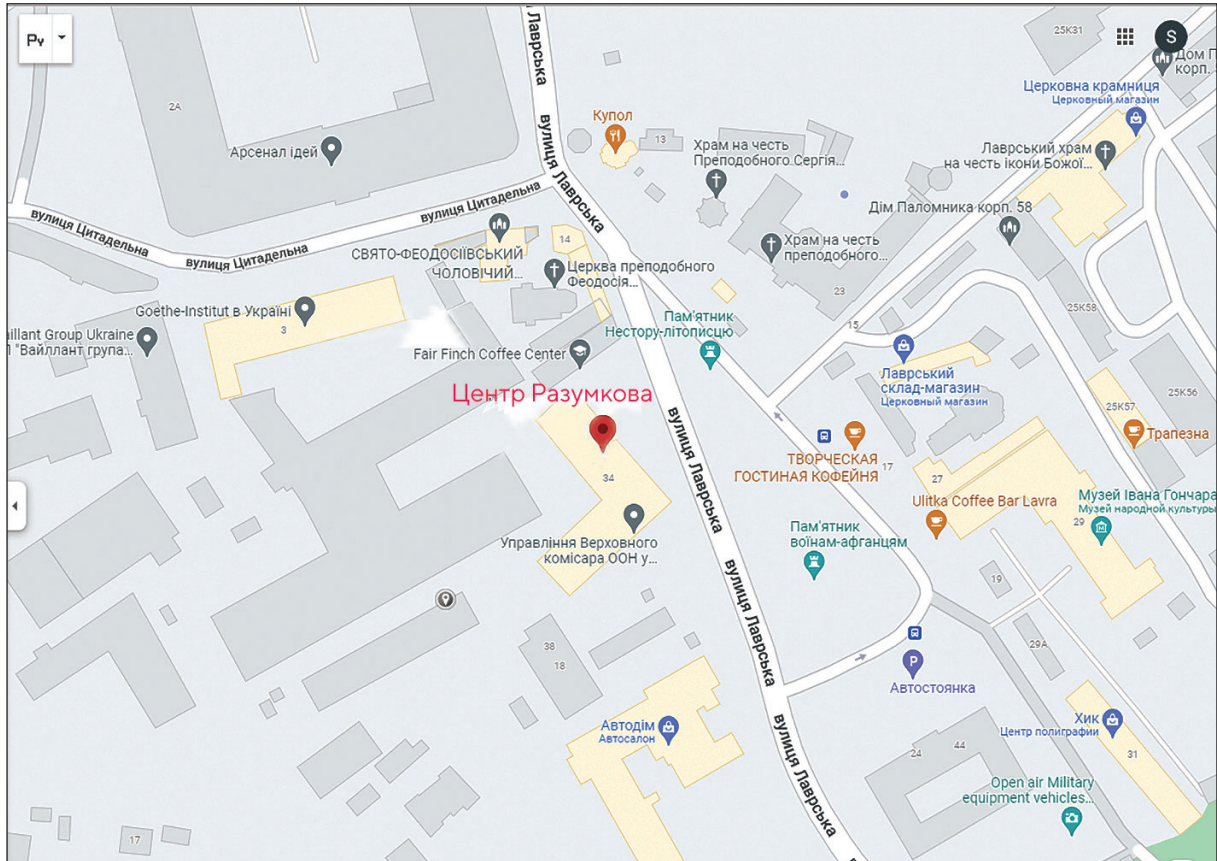
Які заходи для подолання гуманітарної кризи мають стати пріоритетними

- ✓ Проведення регулярного моніторингу та аналізу подій, які впливають на заходи гуманітарного реагування, включаючи надання звітів, адвокаційну роботу, потреби та аналіз заходів реагування.
- ✓ Забезпечення регулярної звітності стосовно досягнутих результатів для створення більш якісної інформаційної основи для процесів прийняття рішень.
- ✓ Розроблення та випуск інформаційних продуктів, забезпечення збору та використання даних з розбивкою за ознакою статі та віком з метою забезпечення більш якісного аналізу з урахуванням гендерних аспектів та дій.
- ✓ Забезпечення регулярного моніторингу фінансування, в тому числі виявлення та повідомлення про прогалини у фінансуванні.
- ✓ Підтримка своєчасного виділення та виплати ресурсів, що надається донорами, на найбільш критичні гуманітарні потреби.
- ✓ Підвищення обізнаності та посилення підтримки для гуманітарної спільноти з метою розширення оперативної спроможності та гарантування безперешкодного гуманітарного доступу.

²⁹ Див. постанови КМУ 2022р.: «Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану» №164 від 28 лютого; «Про зупинення строків надання адміністративних послуг та видачі документів дозвільного характеру» №165 від 28 лютого; «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» №187 від 3 березня; «Деякі питання державної реєстрації та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» №209 від 6 березня; «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану» №480 від 19 квітня.

³⁰ Постанова КМУ Про внесення змін до пункту 16 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів від 13 березня 2022р. №273. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2022-n#Text>.

³¹ Постанова КМУ Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок від 28 грудня 2000р. №1921 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1921-2000-n#Text>.

Наша адреса:

01015, м. Київ, вул. Лаврська, 16, 2-й поверх

Телефон: (38 044) 201-11-98

Факс: (38 044) 201-11-99

e-mail: info@razumkov.org.ua

Веб-сторінка: www.razumkov.org.ua